

Maandag 9 augustus 1915 – ochtendeditie

Aanvoer van Belgische klei.

Naar wij vernemen is sedert het uitbreken van de oorlog te Gouda geen Belgische klei meer aangevoerd.

Voor de pijpenindustrie is deze grondstof voor de vervaardiging van een goed fabricaat onmisbaar.

Thans is echter de eerste zending te Gouda aangekomen.

Belgische archiefstukken.

Berlijn, 8 augustus. De Norddeutsche Allgemeine Zeitung drukt verdere bescheiden uit het Belgische archief af.

Daarin wordt gehandeld over de toenemende aaneensluiting van Rusland, Engeland en Frankrijk in 1908, toen in maart van dat jaar de Russische pers een oorlog met Duitsland onvermijdelijk noemde; over de reis van de president van Frankrijk naar Engeland op het einde van mei 1908. Tardien's aansporing aan Engeland in de Temps om dienstplicht in te voeren; entente-toosten op Buckingham Palace; koning Edwards bezoek te Reval in juni 1908; de Turkse omwenteling; de Bosnische crisis; het partijtrekken van de Ententestaten tegen Oostenrijk-Hongarije en door Ruslands zwakheid werd vermeden; de Marokkaanse overeenkomst van 1909.

De Norddeutsche geeft uittreksels uit de rapporten van Belgische gezanten in die tijd.

Leghait, de gezant te Parijs, vermoedt, dat achter de nieuwe groepering van de mogendheden een omvangrijk plan ligt, dat te Londen bedacht is.

Greindl schrijft de 29e januari, dat de rede van Delcassé bijval vond, omdat zij uiting gaf aan geheime wensen en de revanchelust van de Fransen.

Toen de Rijksdag de levensduur van oorlogsschepen van 25 op 20 jaar verminderde, maakte Greindl daaruit de gevolgtrekking, dat het Duitse volk de ernst van Englands vijandschap inzag. Geen mens denkt er aan, Engeland aan te vallen, schrijft hij; maar allen zijn beducht voor een aanval van Engeland.

Naar aanleiding van Frankrijks handelingen in Marokko, in strijd met de overeenkomsten gepleegd, veroordeelde Greindl Pichen's onoprechtheid en de tegenspraak tussen de beschieting van Casablanca en Frankrijks humanitaire redevoeringen in Den Haag. Greindl was van mening, dat Frankrijk in Marokko en de gehele Mohammedaanse wereld een vijandige beweging tegen de vreemdelingen wilde uitnodigen, die dan een voorwendsel voor de bezetting van het land zou zijn. De Quai d'Orsay keert onder de dekmantel der huichelarij tot de politiek van Delcassé terug, zegt hij.

De 13e mei 1908 vraagt Greindl of Moelai Hafids afgezanten niet wisten, dat Frankrijk geen gelijke rechten voor alle mogendheden in Marokko wenste en dat het daar rust en orde vreesde in plaats van ze te begeren. Duitsland beijverde zich, de onwaarschijnlijkste beweringen van Frankrijk te geloven ten einde de Marokkaanse kwestie niet nogmaals te berde te brengen.

Over president Fallières reis naar Engeland en Grey's rede over koning Edwards reis naar Rusland, schrijft Greindl de 30e mei: De groepservaring van mogendheden, die koning Edward zelf heeft ingeleid, vormt voor Duitsland wel geen rechtstreeks en spoedig oorlogsgevaar, maar een vermindering van veiligheid. De vredesuitingen te Reval beduiden weinig bij mogendheden, die in

Mantsjoerije en Transvaal een veroveringsoorlog hebben gevoerd of met schending van plechtige beloften de verovering van Marokko beginnen.

Het zijn dezelfde mogendheden, die samen met de Verenigde Staten, die ook hun roofoorlog tegen Spanje voerden, zich in Den Haag als ultra pacifistisch voordeden. Het drievoudig verbond verzekerde een dertigjarige wereldvrede, daar het stond onder de leiding van Duitsland, dat met de politieke samenstelling van Europa tevreden was. Een nieuwe groepering bedreigde de wereldvrede, omdat die mogendheden een wijziging van het status quo zo heftig nastreefden, dat zij de eeuwenlange onderlinge haat onderdrukten.

De rapporten van baron Greindl van 12 juli en 18 juli tonen, dat de Duitse politiek het doel van de Engelse plannen begreep. Greindl verklaart het aftreden van Lascelles, de Engelse gezant, zo, dat zijn ijver om dwaas en schadelijk misverstand tussen Duitsland en Engeland op te heffen niet overeenkwam met de politieke inzichten van zijn vorst.

Nog scherper oordeelt Greindl in zijn rapport van 13 september 1909 naar aanleiding van koning Edwards bezoek te Berlijn. De koning verzekerde bij zijn diplomatieke veldtocht ter afzondering van Duitsland altijd weer, dat hij het behoud van de vrede nastreefde, maar de wereldvrede is nooit ernstiger bedreigd dan nadat Edward hem trachtte te bevestigen.

Edwards komst te Berlijn viel samen met de verhoging van de Engelse begroting van marine, de bouw van de dreadnoughts en de vorming van de sterkste eskaders in de Noordzeehavens die het dichtst bij de Duitse kust liggen. Geschiedt dat alleen ter bescherming tegen een aanval, waartoe Duitsland in het geheel niet in staat is? vraagt Greindl.

Over het marinedebat in de Rijksdag en in het Lagerhuis, in 1909, schrijft Greindl: Wanneer men de Engelse sprekers hoort, zou men geloven, dat behalve Engeland slechts Duitsland een oorlogsvloot heeft. De Engelsen spreken alsof er anders geen vloot bestaat. En van de maand nog hartelijke toespraken bij Edwards bezoek te Berlijn! Deze eenzijdige, haast hypnotische vrees heeft meer te betekenen dan de obligate officiële hoffelijkheden. De ogenschijnlijke toenadering tussen de twee landen bestaat in diep wederzijds wantrouwen.

De 31^e maart schrijft Greindl: De gemoedsgesteldheid der Engelsen herinnert aan die der Fransen van 1866 tot 1870. Destijds achtte Frankrijk zich gerechtigd, de stichting van Duitslands eenheid te verhinderen uit vrees voor Frankrijks heerschappij. Tegenwoordig ziet Londen in Duitslands weigering om zich vertrouwelijk tot afhankelijkheid van Englands genade te verplichten een onvriendschappelijke daad en een gevaar voor de vrede.

Toen in oktober 1908 de Engelse en Franse pers over de inlijving van Bosnië opgewonden waren, was Leghait er voor bezorgd, dat Iswolski's plan om op de conferentie het Berlijnse verdrag te verscheuren door Frankrijk en Engeland ondersteund zou worden. Leghait zag goed in van welke zijde het gevaar dreigde.

Ook Greindl's rapport van 1 april 1909 schrijft alleen aan de tekortkomingen in Ruslands slagvaardigheid toe, dat de oorlog, die door Englands politiek nader kwam, werd vermeden. Inderdaad liet de Engelse regering te St.-Petersburg ernstige vertogen aan de Russische regering richten, aangezien zij instemde met het voorstel van Berlijn, waardoor de kwestie der inlijving terzijde werd gelaten.

Greindl twijfelt niet, dat Rusland en Frankrijk een algemene Europese brand wilden vermijden, aangezien Rusland voor de oorlog niet klaar

was. Frankrijk, zonder Engels hulp op het vasteland onzeker van te slagen, zag echter in, dat men een andere waarborg voor de vrede wenste. Iswolski's en Frey's voorstel om een conferentie te houden en de gedachteswisseling te Londen, Parijs en St.-Petersburg doelden op een overeenkomst met Oostenrijk-Hongarije, waardoor dit rijk vernederd zou zijn.

Over Italië's positie in het drievoudig verbond liet Greindl zich de 17^e april 1909 aldus uit: Sedert lang maken Berlijn en Wenen zich over Italië's bijstand geen illusies meer. Het Quirinaal heeft verplichtingen tegenover Frankrijk en Engeland, maar houdt desondanks aan het drievoudig verbond vast, aangezien het zijn nieuwe vrienden niet ten volle vertrouwt en zich voorbehoudt de partij van de sterkste te kiezen, gelijk te Algeciras en onlangs in de Oosterse kwestie, toen Italië zich tenslotte bij Duitsland en Oostenrijk aansloot. Deze laten of dulden Italië in het verbond, omdat Italië's uittreden er het aanzien van zou verminderen en het mogelijk is, dat bij een botsing Italië geen tegenstander wordt. Meer hoopt men niet.

Over de ontstemming te Parijs en Londen over de samenkomst van de keizer en de tsaar in Finland, merkt Greindl op, dat de ontwikkeling van de Balkancrisis Rusland heeft geleerd, dat het normale betrekkingen met Duitsland nog niet kon ontberen, aangezien de steun van de Triple Entente nog onvoldoende was. Ook de ontmoeting van de tsaar met Fallières te Cherbourg op 31 juli 1909 onder deze indruk.

Arschot, de gelastigde van Leghait, rapporteert, dat de Russisch-Franse verbroederingsroes vervlogen schijnt. Dat was echter een dwaling. De vonk gloeide onder de as en werd zorgvuldig behoed.

Maandag 9 augustus 1915 – avondeditie

Smokkelaar doodgeschoten.

Hedenmorgen is bij Strijbeek de petroleumsmokkelaar V. door Nederlandse militairen doodgeschoten. Aan een bevel tot stilstaan had hij geen gevolg gegeven.

Berlijn, 9 augustus. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

Bij het aanbreken van de dag had een gevecht plaats bij Hoge, ten westen van Ieper.

De correspondent van De Vlaamsche Stem schrijft:

De heer notaris Tom Imschoot, te Machelen bij Deinze, had twee zoons in ons (het Belgische) leger. Lange maanden bleef de familie zonder nieuws van hun Jozef. Opgedreven door angst besloot de vader zijn zoon op te sporen, en richtte zich eerst naar Luik, in de omgeving waarvan zijn jongen had gestreden tegen de barbaren. Na enkele dagen bekwam hij inlichtingen en wendde zich naar Forêt, gelegen voor de forten van Taux-sur-Chevremont. Hier had zijn jongen voorpostdiensten gedaan met nog 29 andere soldaten, en was er gevallen na al zijn kogels verschoten te hebben, zijn vrienden konden zich redden. De bevolking van Forêt bezorgde de jonge held, de eerste gesneuvelde Belgische soldaat, een graf, en plaatste er een houten kruis op. Een rijke familie deed het lijk ontgraven en neerleggen in een grafkelder. De gemeenteraad van het dorpje bestelde een aantal portretten van de jonge Vlaming, student in de rechten aan de Gentse Hogeschool, één voor de gemeenteraadszaal, de kerk, de pastoor en voor een beeldhouwer die het feit moet vereeuwigen.

Een eigenaardige bijzonderheid verneemt De Vlaamsche Stem omtrent de Belgische familie baron Kervyn de Lettenhove. Van de eerste dag der Duits-Belgische vijandelikheden, namen de twee zonen van de familie plaats in het Belgische leger.

De oudste, André Kervyn de Lettenhove, werd op het IJzerfront tot militair vliegenier benoemd. Meermaals is het voorgevallen, dat de jonge vliegenier toestemming kreeg, een tochtje tot boven het meestal bewoonde buitengoed van zijn ouders, te Wakken aan de Leie, te ondernemen en in zijn vliegtuig een tijd in de lucht en boven zijn thuis rondzweefde, terwijl zijn ouders onwetend blijven, wie toch zo dikwijls boven hun kasteel rondvliegt.

In de (Belgische) Legerbode lezen wij het volgende sonnet, Brancardiers getiteld, van F. Flerackers, S.J.

De strijd is over; bij het licht der sterren,
Gaan ze over 't wijde slagveld weg en weer,
En beurte om beurte bukken zij zich neer,
En heffen een gekwetste van de barre

En hardgestreden aarde, op drie, vier sparren,
Met haast te zaam gekruist tot berrieleer,
En gaan dan heen, en vleien zacht en teer
Hem in het stro der witgehuifde karren ...

Want elk van die gekwetsten is een aar,
Door Binder Dood, de grote zamelaar,
Verwaarloosd bij de oogst der volle gerven:

En nu komt Ruth, de zoete Moabiet,
En gaat en keert, daar Boaz van op zijn erve
Haar schijnsel bukke' en beurtlings rijzen ziet.